

Віталій Васильович ВАРЦАБА

здобувач, Ужгородський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4680-9013>

e-mail: vitalii.vartsaba@uzhnu.edu.ua

ФІНАНСОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЧЕРЕЗ ESG: ПОТЕНЦІАЛ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті розкрито сутність сталого фінансування як ключового інструменту досягнення цілей сталого розвитку в умовах глобальних викликів. Проаналізовано міжнародні підходи до інтеграції ESG-факторів у фінансову діяльність, зокрема в межах політики ЄС, МФК та Світового банку. Розглянуто потенціал таких підходів для післявоєнного відновлення економіки України. Обґрунтовано необхідність залучення приватного капіталу, формування національної таксономії сталих проєктів і прозорості звітності. Визначено, що ESG-реформи є стратегічною передумовою для переходу до низьковуглецевої, інклюзивної та конкурентоспроможної економіки.

Ключові слова: сталий розвиток, ESG-фактори, стале фінансування, повоєнне відновлення, інвестиції

ВСТУП

Впродовж останніх років спостерігається зростаючий інтерес наукової спільноти до проблематики сталого фінансування, що пояснюється нагальною потребою адаптації економічних систем до глобальних викликів, зумовлених кліматичними змінами, вичерпністю природних ресурсів і соціальною нерівністю. У працях західних і вітчизняних дослідників (зокрема у публікаціях Міжнародної фінансової корпорації, Європейської комісії, Світового банку, а також дослідженнях українських аналітичних центрів) розкрито підходи до ESG-інтеграції у фінансовий сектор, класифікації економічної діяльності згідно з критеріями сталості, а також аналізуються механізми фінансування переходу до кліматостійкої економіки.

Попри значну кількість досліджень, недостатньо уваги приділено аналізу взаємозв'язку між розвитком системи сталого фінансування та потребами повоєнного відновлення України. Зокрема, актуальним залишається питання ролі приватного капіталу в трансформації економіки через призму ESG-факторів, а також оцінювання інституційних і регуляторних умов, необхідних для ефективного залучення інвестицій у сталий розвиток.

МЕТА статті – систематизація підходів до сталого фінансування, виявлення його ключових компонентів та інструментів, а також обґрунтування потенціалу застосування цих підходів у відновленні та модернізації української економіки з урахуванням міжнародних стандартів сталості.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні застосовано комплексний методологічний підхід, що включає аналіз нормативних документів ЄС, Світового банку, МФК, огляд аналітичних звітів і рекомендацій зі сталого фінансування, а також порівняльне оцінювання інвестиційного потенціалу за сценаріями з урахуванням ESG-реформ. Застосовано методи системного аналізу, контент-аналізу офіційних джерел та логіко-аналітичного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Протягом останніх років стале фінансування отримало потужний імпульс завдяки інноваціям. Відтак, цей сектор стрімко переходить від нішевої сфери до ключового елементу інвестиційних портфелів. Цей те-

рмін є досить широким і часто застосовується як синонім до кліматичного та зеленого фінансування. Проте, попри схожість, важливо розрізнити ці поняття. Кліматичне фінансування передбачає надання коштів для адаптації до змін клімату та їх пом'якшення. Зелене фінансування має ширший спектр, охоплюючи також інші екологічні цілі, такі як захист і відновлення біорізноманіття. Стале фінансування включає ще ширше коло аспектів: екологічних, соціальних та управлінських (ESG). Це означає, що сталий фінансовий підхід охоплює чимало напрямів: від клімату, використання відновлюваної енергії та охорони біорізноманіття до питань нерівності, розмаїття, оплати праці та протидії корупції [1].

Отже, сталим вважається таке фінансування, яке забезпечується ефективним управлінням кліматичними, екологічними та соціальними ризиками. Система управління цими ризиками передбачає безперервне виявлення, оцінювання, моніторинг, контроль, звітування та пом'якшення негативного впливу, що може виникнути в результаті підготовки чи реалізації фінансованих проєктів або діяльності самих отримувачів фінансування [6]. Наявність такої системи є ключовим елементом політики сталого розвитку та має критичне значення для фінансових установ, їхніх клієнтів та інвесторів.

На рис. 1 подано канали трансформації кліматичних ризиків у фінансові.

На сьогодні загальноновизнаним світовим стандартом управління екологічними та соціальними ризиками вважаються підходи Міжнародної фінансової корпорації, що включають Стандарти діяльності для екологічного та соціального менеджменту та Методику оцінювання корпоративного управління [5]. Водночас досягнення кліматичних і екологічних цілей вимагає масштабних інвестицій, що значно перевищують ресурси державного сектору.

У зв'язку з цим, відповідно до Стратегії ЄС із фінансування переходу до сталої економіки, державну фінансову політику має бути спрямовано на залучення приватного капіталу до сталих проєктів. Це передбачає розвиток фінансового сектору у трьох напрямках:

- переорієнтація інвестицій на екологічно безпечні технології та бізнес-моделі;
- фінансування довгострокового стійкого економічного зростання;
- підтримка переходу до низьковуглецевої, кліматостійкої та циркулярної економіки [3].

Рис. 1. Трансформація кліматичних ризиків у фінансові [6]

Окрім інтеграції ESG-факторів у корпоративне управління та систем управління ризиками, Стратегія передбачає ще три ключові елементи розвитку сталого фінансування:

1. Оцінювання та відбір проектів з урахуванням екологічних цілей і принципів сталого розвитку, визначених в регламенті ЄС.
2. Розкриття інформації фінансовими й нефінансовими компаніями про рівень сталості їхньої діяльності.
3. Застосування спеціальних інструментів для прийняття рішень зі сталого фінансування та запобігання грінвошингу [3].

Оцінювання проектів відбувається на основі відповідної таксономії економічної діяльності. Станом на 2021 р. єдиної глобальної таксономії немає: у світі застосовуються як офіційно визнані, так і ринкові класифікації. Світовий банк розробив методичні рекомендації для створення національної таксономії. В межах Європейського Зеленого курсу ставиться мета запровадити науково-обґрунтовану систему класифікації, яка визначатиме види діяльності, що відповідають принципам сталого розвитку, та встановлюватиме порогові технічні критерії. Така таксономія сприятиме переходу до економіки, що є ресурсоефективною, низьковуглецевою та стійкою до кліматичних ризиків. Вона також забезпечить прозорість – завдяки обов'язковому розк-

риттю великими компаніями інформації про екологічні й соціальні аспекти їх діяльності, вплив на довкілля та пов'язані фінансові ризики. Це дає змогу інвесторам і громадськості краще розуміти, наскільки ефективно компанія інтегрує сталі практики у свою діяльність.

Так, розгляд усіх вищезазначених компонентів сталого фінансування дає змогу системно охопити його вплив на економіку, суспільство та довкілля. Взаємозв'язок між фінансовими сферами й елементами сталого розвитку відображено на рис. 2.

Сталий розвиток стає загальноприйнятою нормою і бізнесу в усіх сферах не варто залишатися осторонь. Зростає кількість свідомих споживачів, які прагнуть жити екологічно та очікують, що компанії поділятимуть їхні цінності. Сучасні бренди, які орієнтуються на сталий розвиток, здобувають конкурентні переваги на динамічному ринку.

По-перше, екологічно відповідальні компанії демонструють кращі результати порівняно з тими, що ігнорують принципи сталості. Дослідження свідчать, що все більше клієнтів очікують від бізнесу реальних кроків у напрямі екологічності, і багато з них готові змінити постачальника товарів чи послуг, якщо не бачать прогресу. Різноманіття доступних сервісів дає змогу споживачам обирати тих, хто діє відповідально.

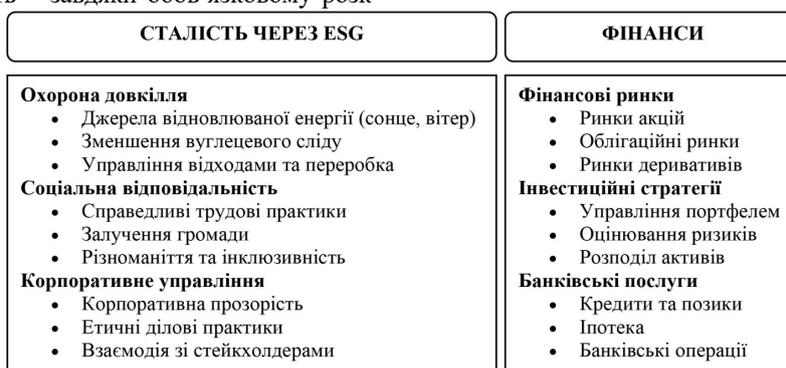

Рис. 2. Елементи концепції сталого фінансування [2]

По-друге, компанії стикаються з дедалі більшими регуляторними вимогами – зокрема стосовно прозорості звітності про вплив на довкілля, соціальну відповідальність і корпоративне управління (ESG). Це важливо для боротьби з грінвошингом і зміцнення довіри до бізнесу.

По-третє, сталий розвиток стає ключовим чинником для залучення та утримання талантів. Особливо це стосується молодих фахівців – мілленіалів і представників покоління Z, які все частіше обирають роботодавців, що поділяють їхні екологічні та соціальні переконання.

Насамкінець впровадження сталих практик дає компаніям змогу підвищити ефективність і зменшити витрати в довгостроковій перспективі. Енергоощадні технології, оптимізація процесів і зменшення відходів допомагають знизити операційні витрати. Крім того, орієнтація на сталість стимулює інновації, сприяє створенню гнучких і стійких бізнес-моделей, здатних адаптуватися до викликів майбутнього [2].

Усе це робить сталий бізнес важливим рушієм економічного відновлення, особливо в умовах післявоєнної реконструкції України. Враховуючи масштабні руйнування, необхідність модернізації інфраструктури та інтеграції в глобальні ринки, сталий підхід у веденні бізнесу стає не просто перевагою, а стратегічною необхідністю. Екологічна відповідальність у поєднанні з економічною ефективністю формує основу для довгострокової стабільності, інвестиційної привабливості та стійкого розвитку країни в майбутньому.

Від початку повномасштабного вторгнення Уряд України разом з Групою Світового банку, Європейською Комісією та ООН щорічно публікують Звіт з оцінювання збитків і потреб (Rapid Damage and Needs Assessment – RDNA), які виникли внаслідок широкомасштабного вторгнення росії. Інформація, що подається, є основою для формування Світовим банком і Міжнародною фінансовою корпорацією зведеного звіту «Можливості приватного сектору для зеленої та стійкої реконструкції в Україні». Міжнародні фахівці наголошують, що важливо не лише відновлювати старі галузі, а й розвивати нові, орієнтовані на європейські та глобальні ринки. Звіт також окреслює інвестиційні можливості, що виходять за межі базових потреб відновлення, зокрема у сферах, які сприятимуть «зеленому» переходу та глибшій інтеграції в міжнародні ланцюги постачання [5] (табл. 1).

Як бачимо, потенціал мобілізації приватного капіталу суттєво відрізняється з огляду на впровадження

ESG-реформ та принципів фінансування сталого відновлення в Україні. За підрахунками фахівців за умови належних реформ і стимулів потенціал приватного фінансування до 2033 р. може зрости до понад 400 млрд дол. США загалом, що є потужним свідченням здатності приватного сектору відігравати ключову роль у фінансуванні повоєнного відновлення [4]. Такий обсяг інвестицій може не лише компенсувати частину втрат, завданих війною, але й стати основою для глибокої модернізації економіки, переходу до низьковуглецевої моделі розвитку, підвищення енергоефективності та цифровізації. Інтеграція принципів ESG дасть змогу спрямовувати капітал у проекти, що забезпечують довгострокову стабільність, зменшують ризики для інвесторів і сприяють гармонізації з європейськими стандартами сталого розвитку. У результаті відновлення України може стати не просто поверненням до довоєнного стану, а якісним ривком уперед – до більш інклюзивної, зеленої та конкурентоспроможної економіки.

ВИСНОВКИ

Одержані результати дослідження свідчать про те, що сталий підхід до фінансування відіграє ключову роль у трансформації економічних моделей відповідно до ESG-принципів. Інтеграція сталого фінансування у фінансову систему забезпечує зниження екологічних і соціальних ризиків та сприяє формуванню довгострокової інвестиційної привабливості. Аналіз сучасних міжнародних підходів засвідчив, що сталий фінансовий сектор базується на принципах прозорості, відповідального управління, оцінювання ризиків. Водночас ефективне впровадження таких підходів потребує чітких інституційних рамок і стимулів для бізнесу.

У контексті післявоєнного відновлення України сталий підхід до фінансування відкриває значний потенціал для мобілізації приватного капіталу. Запровадження ESG-реформ дає змогу збільшити обсяги інвестицій у критичні сектори (енергетику, транспорт, агросектор, цифрову інфраструктуру) та сприяє створенню економіки, що є інноваційною й конкурентоспроможною.

Отже, впровадження принципів сталого фінансування має стати одним із пріоритетних напрямів державної фінансової політики та основою для партнерства держави, бізнесу і міжнародних інституцій у відновленні та модернізації України. Перехід до сталих фінансових практик є не лише вимогою часу, а й стратегічною можливістю для формування економіки майбутнього.

Таблиця 1 – Потреби України в RDNA та прогнозовані можливості фінансування з боку приватного сектору на 2023-2033 рр. (млрд дол. США) [5]

Сфера	Оцінка потреб за RDNA	Потенціал приватного сектору без ESG-реформ	Потенціал приватного сектору з ESG-реформами
Сільське господарство	29,7	24,2	34,6
Житло	68,6	67,1	90,6
Транспорт і логістика	92,1	8,8	47,2
Енергетика та видобуток	47,0	30,7	167,3
Промисловість і торгівля	23,2	17,8	29,6
Телекомунікації, цифровізація	4,5	2,6	9,1
Фінанси та банківська справа	6,8	15,1	27,0

Список використаних джерел

1. Henry D. The top 5 sustainable finance innovations of 2023. 2023. URL: <https://thinklandscape.globallandscapesforum.org/65738/the-top-5-sustainable-finance-innovations-of-2023>

2. Kovalenko A. Top Green Finance Companies — Sustainable Fintech Firms In The World. 2024. URL: <https://dashdevs.com/blog/top-10-fintech-companies-that-worship-sustainability-social-change>
3. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union. 2021. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en
4. Дорожня карта сталого фінансування 2025-2030. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 2025. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/dorozhnia-karta-staloho-finansuvannia.pdf>
5. Можливості залучення приватного сектору до зеленої та стійкої відбудови України. Узагальнюючий звіт. Світовий банк. 2023. URL: <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2023/synthesis-report-private-sector-opportunities-for-a-green-resilient-reconstruction-ukraine-uk.pdf>
6. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. Національний банк України. 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf

References

1. Henry D. The top 5 sustainable finance innovations of 2023. 2023. URL: <https://thinklandscape.globallandscapesforum.org/65738/the-top-5-sustainable-finance-innovations-of-2023>
2. Kovalenko A. Top Green Finance Companies — Sustainable Fintech Firms In The World. 2024. URL: <https://dashdevs.com/blog/top-10-fintech-companies-that-worship-sustainability-social-change>
3. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union. 2021. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en
4. Sustainable Finance Roadmap 2025-2030. National Securities and Stock Market Commission. 2025. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/dorozhnia-karta-staloho-finansuvannia.pdf> (In Ukrainian).
5. Opportunities for Private Sector Engagement in Ukraine's Green and Resilient Reconstruction. Synthesis Report. World Bank. 2023. URL: <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2023/synthesis-report-private-sector-opportunities-for-a-green-resilient-reconstruction-ukraine-uk.pdf>
6. Sustainable Finance Development Policy for the Period to 2025. National Bank of Ukraine. 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf (In Ukrainian).

Vitalii VARTSABA

applicant, Uzhgorod National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4680-9013>

e-mail: vitalii.vartsaba@uzhnu.edu.ua

FINANCIAL TRANSFORMATION THROUGH ESG: THE POTENTIAL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE

This paper explores the concept and significance of sustainable finance as a vital tool for addressing environmental, social, and governance (ESG) challenges in the context of global development and post-war economic recovery. The study highlights the evolution of sustainable finance from a niche trend to a core component of investment portfolios, emphasizing the importance of ESG integration in financial systems. Particular attention is paid to distinguishing sustainable finance from related concepts such as green and climate finance, clarifying the broader scope of ESG-driven financial strategies.

The paper analyzes key international approaches and policy frameworks, including the European Union's Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy, the International Finance Corporation's performance standards, and the World Bank's recommendations for developing national taxonomies of sustainable economic activities. The relevance of these frameworks is examined in the context of Ukraine's post-war reconstruction and transition to a low-carbon, inclusive economy.

The purpose of the paper is to systematize approaches to sustainable finance, identify its key components and instruments, and justify the potential of applying these approaches in the recovery and modernization of the Ukrainian economy in accordance with international sustainability standards. The study outlines the importance of ESG reforms for attracting private capital, increasing investment transparency, and aligning national development strategies with global trends.

Methodologically, the research employs content analysis of international policy documents and analytical reports, as well as a comparative evaluation of investment scenarios with and without ESG integration. The findings support the conclusion that sustainable finance offers a strategic opportunity not only to rebuild critical infrastructure but also to create a resilient and competitive economy. The paper underscores the need for institutional support, regulatory adaptation, and active cooperation between the public and private sectors to maximize the benefits of sustainable financial practices in Ukraine's recovery efforts.

Keywords: sustainable development, ESG factors, sustainable financing, post-war reconstruction, investments